

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

684

VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2012

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Andika majibu yako kwa kalamu ya wino wa bluu au mweusi isipokuwa michoro ambayo itachorwa kwa penseli.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja mambo manne yanayoweza kumsaidia mtoto wa Elimu ya Awali kupenda kuchora.

Kutoa vifaa vya rangi vinavyovutia watoto, kama penseli, chaki na rangi za maji, kunasaidia kuwahamasisha watoto kuchora kwa furaha na ubunifu.

Kutoa muda wa kutosha wa kuchora na kuruhusu watoto kuchora kwa uhuru bila kushinikizwa kunachochea hamasa yao ya kuchora.

Kutoa maelekezo rahisi na mifano ya kufuatilia husaidia watoto kuelewa hatua za kuchora na kuongeza ujasiri wao.

Kuhimiza na kutoa pongezi kwa michoro ya watoto kunajenga kujiamini na motisha ya kuendelea kuchora mara kwa mara.

2. (a) Eleza maana ya kuchapa.

Kuchapa ni mbinu ya kisanaa inayohusisha kutumia chombo maalum kusugua au kubonyeza nyenzo fulani, kama sarafu au umbo, juu ya uso ili kuunda picha au muundo.

(b) Bainisha hatua tatu za kuchapa sarafu ya Shilingi Mia Mbili kwa njia ya kusugua.

Hatua ya kwanza ni kuweka sarafu ya Shilingi Mia Mbili kwenye uso unaofaa na kuweka karatasi juu yake.

Hatua ya pili ni kusugua karatasi hiyo kwa kutumia chombo sahihi, kama kadi ya mpira au spatula, ili muundo wa sarafu ukaonekana kwenye karatasi.

Hatua ya tatu ni kuondoa karatasi na sarafu taratibu ili kuona picha iliyochapwa ya sarafu.

3. Tofautisha maumbo ya msingi na maumbo ya upili.

Maumbo ya msingi ni maumbo rahisi yanayojulikana kwa urahisi, kama mraba, mduara na pembetatu, ambayo hutumika kama msingi wa michoro.

Maumbo ya upili yanatokana na mchanganyiko wa maumbo ya msingi na mara nyingi ni magumu, kama nyota, moyo au mabadiliko ya maumbo mengine, yanayoongeza ubunifu.

4. Kwa nini vitendo vya ufinyanzi vinasisitizwa vifundishwe kwa watoto wa Elimu ya Awali? Toa sababu mbili.

Vitendo vya ufinyanzi husaidia watoto kuelewa dhana kwa vitendo, si kwa maneno tu, jambo linaloongeza uelewa wa kina.

Hivyo pia huchochea ubunifu wa watoto na motisha ya kujaribu mbinu tofauti, jambo linalosaidia kukuza vipaji vya kisanaa mapema.

5. Taja vyombo au ala nne zinazoweza kupiga melodia katika muziki.

Marimba ni chombo kinachotoa melodia kwa kuvikunja vibao vya mbao kwa mpira.

Piano ni chombo kinachotoa melodia kwa kubonyeza vitufe vinavyosababisha malumbo yasiyo sawa.

Flute ni ala ya kupiga melodia kwa kupuliza hewa kupitia shimo la chombo.

Tamburini ni ala inayotoa melodia kwa kupiga nyuzi au kamba zinazoweza sauti ya muziki.

6. Taja hatua nne za utengenezaji wa yai kwa kutumia udongo wa mfinyanzi.

Hatua ya kwanza ni kuandaa udongo wa mfinyanzi kwa kuloweka na kusaga ili uwe laini.

Hatua ya pili ni kutengeneza umbo la yai kwa mikono au kutumia maumbo maalum.

Hatua ya tatu ni kuoka au kuivisha yai kwenye jua au tanuri ili udongo ukae na kuwa thabiti.

Hatua ya nne ni kupaka rangi au kufunika na rangi ya mfinyanzi ili kuongeza muonekano na uimara.

7. Taja sifa nne za sanaa za maonesho.

Sanaa za maonesho huonyesha hisia na mawazo kwa njia ya vitendo, kama kuigiza au kucheza.

Sanaa hizi zinashirikisha hadhira moja kwa moja, hivyo hufanya mawasiliano ya hisia kuwa ya moja kwa moja na yenye mvuto.

Sanaa za maonesho hujenga uelewa wa kina wa hadithi au dhana kwa kutumia sauti, mwendo wa mwili na uso.

Sanaa hizi huchochea ubunifu na kujieleza kwa mwigizaji na hadhira, huku wakijifunza kwa kushirikiana.

8. Ukiwa ni mwalimu wa somo la Vitendo vya Sanaa mtarajiwa, taja misingi minne ya kuzingatia katika uundaji wa vifani mbalimbali.

Kuchagua vifaa vinavyofaa kwa umri na uelewa wa watoto ni msingi muhimu ili kuhakikisha usalama na rahisi wa kutumia.

Kulinganisha rangi, maumbo na textures husaidia watoto kuelewa mchanganyiko wa kisanaa na kuongeza mvuto wa kazi.

Kutoa mwongozo wa hatua kwa hatua kunarahisisha watoto kuelewa jinsi ya kutengeneza kifaa au mchoro.

Kuhimiza ubunifu na mbinu mbalimbali kunasaidia watoto kujaribu mawazo mapya na kujifunza kwa vitendo.

9. Bainisha tofauti mbili kati ya sogu na vichekesho.

Sogu ni kichekesho kinachojitokeza kwa ushirikiano wa mwalimu na mtoto na mara nyingi kinafundisha au kuburudisha.

Vichekesho ni tabia za kuchekeka au kejeli zinazolenga kuhamasisha furaha, mara nyingi bila mpangilio maalum wa mafunzo.

10. Chora kielelezo cha kuimba solfa "do mi so do" na "so la ti do" katika ngazi ya kupanda na kushuka.

"do mi so do" inaanza na do, inapanda kwenda mi na so, kisha inashuka kurudi do.

"so la ti do" inaanza na so, inapanda hatua kwa hatua kwenda la, ti na do.

(Kielelezo hiki kinaweza kuchorwa kama mstari wa muziki unaoonyesha mdundo wa kupanda na kushuka.)

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Kwa kutumia mifano, fafaua manufaa sita anayopata mtoto wa Elimu ya Awali anaposhiriki katika uundaji wa vifani mbalimbali.

Shirikiwa katika uundaji huchochea ubunifu wa mtoto. Kwa mfano, mtoto anapounda mduara wa rangi, anajifunza kuunganisha rangi na maumbo kwa njia mpya.

Inasaidia kuboresha ujuzi wa mikono na uratibu wa macho na mikono. Mfano, mtoto anapounda umbo la yai kwa udongo wa mfinyanzi, anatumia mikono kwa usahihi.

Inasaidia kueleza hisia na mawazo. Mfano, mtoto anapochora uso wa furaha au huzuni, anajifunza kueleza hisia zake kwa kisanaa.

Inaboresha kujiamini na kujieleza. Mfano, mtoto anapoweka mchoro wake kando na kushirikiana na wenzake, anajifunza kujivunia kazi zake.

Inasaidia kuelewa dhana za rangi, maumbo na mpangilio. Mfano, mtoto anapochora nyota au moyo, anapata uelewa wa mchanganyiko wa maumbo.

Inahimiza ushirikiano na mazungumzo kati ya watoto. Mfano, watoto wanapounda mradi wa pamoja wa kisanaa, wanajifunza kushirikiana.

12. Ugizaji wa kutumia vitendo na maneno na ugizaji bubu unaathiri sana ujifunzaji wa watoto wa Elimu ya Awali. Jadili.

Ugizaji wa vitendo na maneno husaidia watoto kuelewa hadithi au dhana kwa sauti, mwendo wa mwili na mazungumzo, hivyo kuongeza uelewa wa kina.

Ugizaji bubu unachochea watoto kushirikiana kwa mwendo wa mwili pekee bila kutumia maneno, jambo linaloboresha hisia za kuona, ushirikiano na ubunifu.

Mchanganyiko wa ugizaji wa vitendo na bubu unasaidia watoto kuelewa dhana kwa njia tofauti na kupata uzoefu wa kujifunza vitendo.

Ugizaji hufanya masomo kuwa ya kuvutia, hivyo kuongeza motisha na hamasa ya watoto kushiriki.

Ugizaji pia huchochea mawasiliano ya kijamii, kwa sababu watoto wanajifunza kushirikiana na wenzake.

13. Kwa kutoa hoja tano, eleza umuhimu wa kujifunza kupaka rangi kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kupaka rangi huchochea ubunifu wa mtoto kwa kuwapa fursa ya kuchanganya rangi na maumbo.

Inasaidia kuboresha ujuzi wa mikono na uratibu wa macho na mikono.

Inasaidia kueleza hisia na mawazo kwa njia ya kisanaa.

Inaboresha kujiamini na kujieleza kwa watoto, hasa wanapopata pongezi kwa kazi zao.

Inasaidia kuelewa mchanganyiko wa rangi na mpangilio wa maumbo, jambo linalosaidia mafunzo ya kila siku.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Kwa kifupi, eleza umuhimu wa unamu mwororo na kwaruzi. Toa hoja mbili kwa kila unamu.

Unamu mwororo huchochea ubunifu wa mtoto kwa kuruhusu mchanganyiko wa rangi na maumbo bila mpangilio maalum. Pia huchochea uratibu wa mikono na macho.

Kwaruzi huchochea usahihi na mpangilio, kwani mtoto anapaswa kufuata mistari na kuzingatia maumbo. Pia huchochea nidhamu ya kazi na motisha ya kukamilisha shughuli.

15. (a) Eleza mambo matatu ya kuzingatia wakati wa kuandaa andalio la somo.

Kuweka malengo ya somo kwa uwazi ili kuhakikisha shughuli zote zinaeleweka.

Kuchagua zana na vifaa vinavyofaa kwa umri na uelewa wa watoto.

Kupanga hatua za somo kwa mpangilio wa kitendo na mantiki ili mafunzo yafanikishwe.

(b) Kwa kutoa hoja tatu, elezea umuhimu wa andalio la somo kwa mwalimu wa watoto wa Elimu ya Awali.

Andalio husaidia mwalimu kupanga hatua za kufundisha na kudhibiti muda wa kila shughuli.

Huhakikisha kwamba kila mwanafunzi anafahamu kinachotakiwa kufanywa na jinsi ya kushiriki.

Huhakikisha mwalimu anatumia vifaa na mbinu kwa usahihi, na hivyo kuongeza ufanisi wa kufundisha.

16. Kwa kutumia mifano ya umahiri wa Upakaji Rangi, eleza vipengele vifuatavyo vya Andalio la Somo:

- (a) Umahiri mkuu ni ujuzi wa jumla unaohitajika, kama uwezo wa kuchanganya rangi ili kupata rangi mpya.
- (b) Umahiri mahususi ni ujuzi wa hatua maalum, kama kupaka rangi kwa mstari au kuzingatia mipaka ya mchoro.
- (d) Shughuli za kutendwa na mtoto ni hatua zinazofanywa na mtoto, kama kuchora mstari, kupaka rangi kwenye umbo, au kuchanganya rangi kwa mbinu tofauti.